

ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215

Διδάγματα και κίνδυνοι

γράφει

ο ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ*

*Γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι αναπτυξιακές προκλήσεις για την Ελλάδα

Όσο και να ψάξει κανείς, δύσκολα θα βρει κάποιον Έλληνα που δεν θα χαρακτηρίσει την τελευταία δεκαετία από δραματική έως και καταστροφική στις οικονομικές εξελίξεις. Η βίαιη μείωση των εισοδημάτων, ο έντονος υποβιβασμός της αξίας της κινητής και της ακίνητης περιουσίας των νοικοκυριών, η ανεργία και η αδυναμία να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας υψηλής αξίας, καθώς και η ακραία αβεβαιότητα, ήταν συνακόλουθα της κατάρρευσης του προηγούμενου προτύπου οικονομικής ανάπτυξης, χωρίς όμως αυτό να αντικατασταθεί ουσιαστικά από ένα νέο.

ΚΑΘΩΣ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ για τους πολίτες ήταν ιδιαίτερα υψηλό, με πίεση για όλα τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, θα πίστευε κανείς πως η αναζήτηση των συνθηκών για την ανάπτυξη της **ελληνικής οικονομίας** θα κυριαρχούσε στον δημόσιο διάλογο. Επίσης, θα ήλπιζε κανείς πως τόσο στη σφαίρα της πολιτικής όσο και της οικονομίας θα είχαν γίνει κοινό κτήμα τα κεντρικά διδάγματα για τα λάθη στην περίοδο πριν ξεσπάσει η κρίση, αλλά και κατά την ίδια τη διαχείρισή της.

ΟΜΩΣ ΑΥΤΟ δεν φαίνεται να συμβαίνει. Ελάχιστη σαφήνεια υπάρχει στη συμπεριφορά της πολιτικής ηγεσίας, των πολιτών, αλλά και όλων όσοι κινούνται στην οικονομία για το τι έφταξε για την κρίση και τη σχεδόν δεκαετή ύφεση. Η διάθεση αναζήτησης των τρόπων ώστε να δομηθεί μια ισχυρή οικονομία σε γερές βάσεις είναι υποτονική. Αλλωστε, σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού κυριαρχεί ακόμη η εντύπωση ότι η κρίση δημιουργήθηκε μόνο λόγω ευρωπαϊκών ή διεθνών προβλημάτων και πως η χώρα κινείται ανάλογα με το εξωτερικό περιβάλλον. Αυτό, όμως, δεν ισχύει. Στην ευρωζώνη, η κρίση θεωρείται παρελθόν εδώ και τουλάχιστον μία

“**Η έμφαση σχετικά με τον πρώτο Προϋπολογισμό του Κράτους εκτός των προγραμμάτων θα έπρεπε να στρέφεται γύρω από το κρίσιμο ερώτημα με ποιους όρους αφενός θα επιταχυνθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης και, αφετέρου, θα διασφαλιστεί χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές**”

τριετία, ενώ άλλες χώρες που βρέθηκαν σε προγράμματα στήριξης καταγράφουν αξιόλογη δυναμική. Ευρύτερα, εντός και εκτός Ευρώπης, υπάρχει προετοιμασία της παραγωγής ενόψει επόμενων προκλήσεων και ευκαιριών. Γίνεται πια σαφές ότι δεν είναι μόνο η ανάγκη διαχείρισης του χρέους, ιδιωτικού και δημόσιου, που κρατά την οικονομία σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Από όλες όσες βρέθηκαν σε προγράμματα, η δική μας ήταν η οικονομία με τη μεγαλύτερη ανάγκη αλλαγής παραγωγικού προτύπου και όμως ήταν αυτή στην οποία καταγράφηκε συστηματικά και με πολλούς τρόπους η μεγαλύτερη αντίσταση σε αυτήν την αλλαγή. Ας μη χάνουμε τη μεγάλη εικόνα: σταθμίζοντας τις πληθυσμιακές εξελίξεις και την αγοραστική δύναμη, η Ελλάδα ήταν η 14η πλουσιότερη

στην Ευρώπη το 1980 και έχει πια υποχωρήσει στην 24η θέση. Η διολίσθηση αυτή ήταν σταδιακή και υπάρχει τόση περαιτέρω υποβάθμιση.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΥΤΟ, μόνο ανησυχία μπορεί να δημιουργεί το ότι η συζήτηση περί οικονομίας στην κεντρική πολιτική σκηνή και ευρύτερα στον δημόσιο διάλογο αγνοεί σε μεγάλο βαθμό τις αναπτυξιακές προκλήσεις. Αντίθετα, θυμίζει πρακτι-

κές που σωρευτικά οδήγησαν στην κρίση. Η έμφαση σχετικά με τον πρώτο Προϋπολογισμό του κράτους εκτός των προγραμμάτων δεν μπορεί να εξαντλείται στη μεταβίβαση εισοδημάτων από τη μία στην άλλη κοινωνική ομάδα με τη μορφή συντάξεων, επιδομάτων ή κεντρικά ρυθμισμένων εισοδημάτων, αλλά θα έπρεπε να στρέφεται γύρω από το κρίσιμο ερώτημα με ποιους όρους αφενός θα επιταχυνθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης και, αφετέρου, θα διασφαλιστεί χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές.

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ το πρώτο ζήτημα, η οικονομική πολιτική οφείλει να γίνει απολύτως ξεκάθαρη ως προς τους στόχους της. Οσον αφορά το δεύτερο, δημιουργεί ανησυχία πώς μια χώρα, της οποίας οι πολίτες είδαν βίαιη υποβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου επί δεκαετία, μπορεί να είναι διατεθειμένη να διακινδυνεύει ενδεχόμενη μελλοντική ανάγκη προσφυγής σε νέο πρόγραμμα λόγω αδυναμίας ομαλής χρηματοδότησης. Ακόμη και αν δεν υπάρχει κοινή κατανόηση πως ο μοναδικός δρόμος προς την ευημερία πρέπει να συνδυάζει δημοσιονομική υπευθυνότητα και μια οικονομία ανοικτή, με διαφανείς και απλούς κανόνες, ας επιβεβαιωθεί ως ένα απόλυτο ελάχιστο ότι κανείς δεν θα διακινδυνεύσει μια νέα περιπέτεια, που, αν ερχόταν, θα ήταν ακόμη περισσότερο οδυνηρή.

ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ συγκυρία, με ρυθμούς ανάπτυξης χαμηλούς και κόστος χρηματοδότησης υψηλό, ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν μπορεί ακόμη να αποκλειστεί. Αυτή θα έπρεπε, βέβαια, να είναι η κύρια προτεραιότητα όσων διαμορφώνουν την οικονομική πολιτική.

Γεωργία Πλάτη